

María do Cebreiro: “A ironía é o humor dos tristes”

C

onverso con María nun bar e o diálogo resulta tranquilo, pausado, agradable. Falamos da poesía e do mundo. Non encaixamos no mundo. Ela é unha persoa moi culta, chea de matices, como unha nena divertida de moitas ideas, de moitas cores. É moi divertido e moi enriquecedor para min falar con ela. Aprendo nas súas palabras bonitas, alucinadas, lúcidas, fortes. Ela habita no paradoxo, na contradición, na dúbida, no amor. Hai na mesa, mentres falamos, flores, un floreiro bonito e sinxelo que fai que pareza que estamos nun campo. María é unha persoa desdobrada, incómoda, intelixente, nómada na súa propia pel e no seu interior. Pregúntolle se como no título do seu último libro *Nós, as inadaptadas* ela se sente inadaptada e a resposta é afirmativa, pero non é unha resposta triste. Pois considera que “estamos aquí para interrogarnos, non para afirmar, moitas veces para negar, e de sentirse á marxe nace o afán de xustiza e a intelixencia creativa”. Creamos cando escapamos, cando corremos, cando estamos inquietas, cando sufrimos, cando golpeamos a realidade.

O poemario *Nós, as inadaptadas* –accesit do Esquio– é un libro cheo de sentimento, concisión, diversión, dor, palabras inquietas e un corpo espido de muller alegre que sente amor e desamor. Explica ela que publicalo causalmente un pouco de “pudor” pero que tamén é unha forma de ir cerrando etapas no seu bo facer de escritora. “É difícil publicar poesía”, afirma, e os premios son polo tanto “moi necesarios”.

O libro naceu dunha ferida, dun desgarro. Máis que na escrita como “terapia” cre a autora nunha “tensión”. A tensión de escribir e vencer a dor. “Cando escribimos dunha forma desesperada como ás veces eu, escribir non é algo que poidamos elixir senón que dalgún xeito se nos impón”. E por tanto a escrita “ten unha visión luminosa e unha visión escura” afirma, xa que tanto alegre como doe e é un don pero como todo don é unha condena. Eu tamén penso así, que a escrita axuda a superar todo pero que pode resultar unha forma ferinte de enfrontarse á Nada.

Fuxe María nos seus poemas do intimismo, ese círculo interior que ás veces resulta estéril, repetitivo, canso. Ela conta que “busco moito os cambios de suxeito, para cuestionar a identidade”. No seu último libro hai un coro, un ti, un eu, un nosoutros, moitas voces, como nas historias máis populares, como na vida. Ela cre que “somos habitados por moitas voces, moitas máscaras”. Como nun xogo de caixas dentro doutras caixas. Ela cóntame que a palabra non é só do poeta, que a palabra é da comunidade, e a autora o que fai é unha “explosión” de todas esas palabras e ecos que recibe.

As veces cando a denominan “culturalista” sintese incómoda, coma se non lle estiveran indo ao cerne. O eixo da súa poesía é unha nena que se ri de todo, unha nena incomprendida e valente. “A miña cultura ten moito que ver co chiste” di, e engade que “a miña pretensión é desmitificar a cultura, facer contraculturalismo”. Non é ela unha poeta nunha torre de marfil, inaccesible, senón que vive nun sentimento poético moi divertido, moi popular, moi claro, moi intenso.

“Teño unha relación moi física, moi táctil, coas palabras” dime, e tamén di que “é coma se pesase as palabras, coma se as fixese estalar” nese momento gozoso de escribir. As palabras non teñen dono, son libres, son o

máis libre que temos. “Hai un sentimento de comunidade na palabra, e nese sentido o meu nome no libro non deixa de ser un accidente” afirma esta poeta intensa, esta gurú magnífica, na que a vida latexa fortemente. Unha vida e unha poesía chea de moitos espellos, moitas imaxes, nas que todos nos podemos reflectir.

M. do Cebreiro, tan contradictoria como brillante, nena pequena e muller alta, poeta dos temas serios e das cousas graciosas, intelixente e enxeñosa. E divertida, é moi divertido falar con ela. Así di que “o sentido do humor é a miña medicina. Para as persoas moi excesivas como eu se non tes ese arma todo se converte nun gran drama”. Hai moita ironía no seu último libro, porque ela considera que “a ironía é o humor dos tristes, é unha risa consciente, é unha forma de lucidez, e a lucidez ten máis que ver coa dor que coa alegría”. Aposta na súa vida tamén por cultivar a alegría, como quen desexa que nazan moitas flores. Argumenta que “a inocencia culpable non leva a ningunha parte, temos que cuestionar eses contos de fadas que nos rodean”. Fadas que se namoran de príncipes, quizais un engano, quizais unha ataxe, quizais unha utopía. Esa idea mesquiña de muller que ten que “desminuírse a si mesma e amputarse pra que o príncipe a queira”.

Nótase cando é unha muller a que escribe un texto, porque ten que enfrontarse a unha tradición longa de homes que escribiron case todo. Como nunha inxustiza, María interrógase “qué é ser muller” pero non como un programa predeterminado na súa escrita, senón como unha solución “a posteriori”. Así afirma que “a miña conciencia feminista débolla á escrita, a escrita faite consciente de ser muller”. Semella un bonito camiño no que atopas cousas e ideas maravillosas, escondidas, novas. O camiño difícil e alegre de ser muller con un corpo de bragas e tetas, sen ter que calar, sen ter que escondernos.

No libro *Nós, as inadaptadas* hai unha forte resistencia a ser adulta, a medrar, peterpanismo, tenrura. Aínda que “o poemario é un berro infantil, porque son os nenos os que se rebelan, o propio dos adultos é ser prácticos, adaptarse”. A infancia é un lugar habitado, un reencontro, un regreso, e tamén é unha forma de facer filosofía. Eses constantes “porqué?” que preguntan todos os nenos pequenos é o eixo de toda mente filosófica. A María interésalle moitísimo -a min tamén- a filosofía, ese río de pensamentos e vida e metáforas e fantasía. Pero non pretende facer unha “poesía filosófica” senón que, cre que “a poesía ten que facer estoupar o saber”. Unha explosión estupenda da que nace a beleza toda e grande dos poemas desta muller de 27 anos, intensa no mirar e no falar, nena e vella, da cidade e do pobo, das alturas e dos pozos, coma se levase nos ollos a luz toda do mundo.

“Leo moito, mesturo xéneros, son moi voraz, moi curiosa. De nena fun unha lectora precoz de literatura xa adulta” di María do Cebreiro, esta nena escondida de ollos brillantes, que fala moi rápido e que xesticula moito e move moito as mans, como quen está facendo un collage ao falar. Encántalle falar, e nótase, e é un pracer para min escoitala. Fala, e todo o que di é poesía.

Eu escoito, tranquila, tímida, contenta, calada. A ela gústalle moito o cine e cóntame que hai unha mirada de cine nos seus poemas. Que quere sentir imaxes cando xoga coa literatura. Admira, e inflúelle, o cine que é capaz de cativar a súa mirada. Na súa formación hai unha cultura moi libresca, pero non sabería dicir qué autores inflúen na súa escrita, quizais ningún, quizais moitos. No panorama da poesía actual galega cita un só nome, un nome moi grande, que é Chus Pato.

Gústalle moito viaxar. “Qué che aportan as viaxes?” pregúntolle. As viaxes para ela son “a metáfora do nomadismo, sentirme de todas partes e de ningunha. Eu son moi enraizada pero tamén moi inquieta, síntome dentro de min estranxeira e ir ao estranxeiro é unha forma de estar na propia pel”. Evadirse para encontrarse e ao tempo para perderse. En todo caso, para aprender. Porque a creación nace de estar incómoda nun sitio e non quere María “ancorarse en ningunha certeza nin en ningún lugar”.

Acabamos de falar. As flores quedan na mesa e nós marchamos. As flores quedan como unha testemuña dun momento bo e íntimo que pasamos xuntas. Nun bar de Santiago, no que entre os cristais entra unha profunda escuridade vital, ganas de chorar, ganas de chover, e risas, moita tenrura e moitas risas, que é o que me transmite esta poeta da lucidez e do paradoxo, esta poeta de moitas palabras tristes e alegres, esta poeta grande do pobo galego, que sabe ser sabia e humilde e intensa.

LUPE GÓMEZ

María do Cebreiro acaba de publicar recentemente o libro ‘Nós, as inadaptadas’